

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.411.001.01.2019

Pan Bogdan Szumański
Prezes Zarządu
Małopolska Hodowla Roślin
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ul. Zbożowa 4
30-002 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/19/001 – Państwowa hodowla koni w Polsce – kontrola rozpoznawcza

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Małopolska Hodowla Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ul. Zbożowa 4, 30-002 Kraków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogdan Szumański, Prezes Zarządu od 22 grudnia 2016 r., od 1 lutego do 21 grudnia 2016 r. p.o. Prezesa Zarządu. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Andrzej Gil, Prezes Zarządu od 1 stycznia 2015 r. do 1 marca 2015 r., Marian Morawski p.o. Prezesa Zarządu od 2 marca 2015 r. do 8 lipca 2015 r., Marian Morawski Prezes Zarządu od 9 lipca 2015 r. do 31 stycznia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki utrzymania koni. 2. Prowadzenie hodowli koni. 3. Gospodarowanie majątkiem „Stadniny Koni Białka”.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Kontroler	Jacek Kalbarczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/14/2019 z dnia 5 lutego 2019 r. (akta kontroli str.1-2, 700)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Małopolska Hodowla Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawidłowo prowadziła hodowlę koni w Stadninie Koni Białka, realizując cele hodowlane nałożone programem hodowlanym zatwierdzonym przez Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych ³ . Przeglądy hodowlane oceniały wartość hodowlaną koni, a sprzedaż, zakup i dzierżawa koni były dokonywane zgodnie z uregulowaniami
--------------	---

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Do dnia 31 sierpnia 2017 r. prawa z udziałów w Małopolskiej Hodowli Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wykonywane były przez Agencję Nieruchomości Rolnych, której zadania z dniem 1 września 2017 r. przejął Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

wewnętrzny Małopolskiej Hodowli Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Konie hodowane w Stadninie Koni Białka miały zapewnione warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymywania koni określone w przepisach prawa. Obsługa weterynaryjna koni, dokumentacja lekarsko-weterynaryjna oraz ewidencja leczenia koni hodowanych prowadzone były prawidłowo.

Małopolska Hodowla Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawidłowo gospodarowała majątkiem Stadniny Koni Białka. Przychody z tytułu hodowli koni w latach 2015-2018, pomimo podejmowanych działań, nie pokrywały poniesionych kosztów, dlatego w tym celu korzystano z przychodów z innych działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki utrzymania koni

Opis stanu faktycznego

Głównymi kierunkami działalności Małopolskiej Hodowli Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej Spółka lub MHR) jest prowadzenie hodowli twórczej i zachowawczej roślin rolniczych, produkcja nasienna, obrót materiałem siewnym roślin ogrodniczych, działalność rolnicza i usługowa, chów i hodowla bydła mlecznego oraz chów i hodowla koni. Zgodnie z aktem założycielskim Spółki⁵, organami MHR były: Zarząd Spółki (dwuosobowy) oraz Zgromadzenie Wspólników. Prawa z całości udziałów w Spółce były wykonywane przez Agencję Nieruchomości Rolnych (dalej ANR), a następnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej KOWR)⁶. Spółka, po przejęciu w 2012 r. spółki Stado Ogierów Białka Sp. z o.o., prowadziła hodowlę koni w jednostce organizacyjnej pn. „Zakład Hodowlano-Produkcyjny Stado Ogierów Białka”, a od 1 stycznia 2018 r. w jednostce organizacyjnej pn. „Stadnina Koni Białka” (dalej Stadnina Koni Białka lub SK Białka)⁷.

(dowód: akta kontroli str. 818, 878)

Konie hodowane w Stadninie Koni Białka rozmieszczone były w siedmiu stajniach (stajnie boksowe oraz stajnie z białalnią) na terenie stadniny. W zakresie chowu i hodowli koni w SK Białka spełnione zostały warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymania koni określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej⁸. Konie wypuszczane były na wybiegi lub pastwiska oraz karuzele. W SK Białka ustalony został harmonogram żywieniowy koni, konie miały stały dostęp do wody, karmienie paszą treściwą odbywało się trzy razy dziennie oraz paszą objętościową – dwa razy dziennie.

Powiatowy Lekarz Weterynarii w okresie objętym kontrolą przeprowadzał kontrole zgodności z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Akt notarialny z dnia 26 stycznia 2018 r. Repertorium A nr 657/2018.

⁶ MHR została wskazana jako spółka o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, w której prawa z udziałów wykonywała KOWR, biorąc pod uwagę strategiczne znaczenie w postępie biologicznym w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1525).

⁷ Na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Spółki wprowadzony uchwałą nr 13/2017 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 18 grudnia 2017 r. SK Białka położona jest w Białce, m. Krasnystaw.

⁸ Dz. U. 2017 r. poz. 127, ze zm.

i Rozwoju z dnia 10 marca 2011 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do nasienia owiec, kóz i koniowatych oraz komórek jajowych i zarodków owiec, kóz, koniowatych i świń⁹ oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia punktu kopulacyjnego¹⁰. Z 10 kontroli przeprowadzonych w latach 2015-2019 wynikało, że w SK Białka zostały spełnione wymagania w zakresie warunków weterynaryjnych odnoszących się do centrów pozyskiwania nasienia koni.

(dowód: akta kontroli str. 17-103, 199, 707)

Obsługa weterynaryjna koni hodowanych w SK Białka prowadzona była przez lekarza weterynarii na podstawie umowy zawieranej po rozstrzygnięciu zapytania ofertowego¹¹. Umowy na świadczenie usług w zakresie kompleksowej opieki weterynaryjnej polegającej na opiece nad wszystkimi zwierzętami na terenie SK Białka, w tym nad końmi przebywającymi na terenie SK Białka, ogierami przebywającymi w punktach kopulacyjnych i centrum pozyskiwania nasienia zawierały obowiązki lekarza weterynarii w zakresie profilaktyki, leczenia, rozrodu, prowadzenia książki leczenia zwierząt gospodarskich, prowadzenia niezbędnej dokumentacji weterynaryjnej oraz dokumentacji właściwej dla obrotu środkami leczniczymi, zaopatrzenia w niezbędne leki i preparaty weterynaryjne w jak najniższych cenach oraz wykonywania czynności urzędowych takich jak: opisy źrebiąt, pobieranie próbek do badań genetycznych i czipowanie.

Za usługę ustalona była stała kwota miesięcznego wynagrodzenia plus rozliczenie zużytych leków i preparatów weterynaryjnych na podstawie zestawienia dołączonego do faktury z cenami zakupu netto. Koszty usług weterynaryjnych wyniosły w 2015 r. – 139,3 tys. zł, w 2016 r. – 123,5 tys. zł, w 2017 r. – 129,2 tys. zł, w 2018 r. – 159,5 tys. zł.

Dokumentacja lekarsko-weterynaryjna oraz ewidencja leczenia zwierząt gospodarskich zawierająca ewidencję wydanych leków w Stadninie Koni Białka prowadzone były zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji¹². Po zakończeniu każdego miesiąca, do faktury za kompleksowe usługi weterynaryjne dołączone było zestawienie wykorzystanych leków z cenami zakupu. Konie leczone poza Stadniną Koni Białka posiadały dokumentację weterynaryjną z miejsca leczenia.

(dowód: akta kontroli str. 17-22, 421-445)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka zapewniła w SK Białka warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymywania koni określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej. Obsługa weterynaryjna koni hodowanych w SK Białka prowadzona była prawidłowo, a dokumentacja lekarsko-weterynaryjna i ewidencja leczenia zwierząt – zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu

⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 844.

¹⁰ Dz. U. Nr 156 poz. 1638.

¹¹ Tryb wyboru oferty zastosowany zgodnie z Instrukcją „ISO9001:2015 - 101 Instrukcja realizacji zakupów w MHR”.

¹² Dz. U. Nr 224, poz. 1347.

prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Hodowla koni

Hodowla koni w SK Białka prowadzona była w oparciu o konie czystej krwi arabskiej. Prowadzenie hodowli ukierunkowane było na selekcję koni pokazowych oraz koni użytkowych (wyścigowych i rajdowych)¹³.

Według stanu na 1 stycznia 2015 r. w Stadninie Koni Białka hodowano 161 koni, z tego 108 koni zarodowych (stado hodowlane), 16 w stadzie niehodowlanym oraz 37 w stadzie ogierów. Na dzień 1 stycznia 2016 r. wielkości te wyniosły odpowiednio: 152 koni, z tego 94 konie zarodowe, 23 konie w stadzie niehodowlanym oraz 35 w stadzie ogierów; na 1 stycznia 2017 r. hodowano 156 koni, z tego 94 konie zarodowe, 31 koni w stadzie niehodowlanym oraz 31 w stadzie ogierów; na dzień 1 stycznia 2018 r. hodowano 140 koni, z tego 96 koni zarodowych, 12 koni w stadzie niehodowlanym oraz 29 w stadzie ogierów; na dzień 1 stycznia 2019 r. hodowano 170 koni, z tego 111 koni zarodowych, 20 koni w stadzie niehodowlanym oraz 27 w stadzie ogierów.

(dowód: akta kontroli str. 117-198)

Od 2015 r. w SK Białka realizowany był „Strategiczny program hodowli koni w Spółkach Agencji Nieruchomości Rolnych” (dalej Strategiczny program hodowli koni)¹⁴. W Strategicznym programie hodowli koni podano definicję konia arabskiego, określono cele hodowlane i zamierzenia dla tej rasy koni, podano wzorce rasy oraz dopuszczono – zgodnie z dyrektywami Światowej Organizacji Konia Arabskiego¹⁵ (dalej WAHO) – unasiennianie nasieniem świeżym, chłodzonym (transportowanym) i mrożonym. Przeszczepianie zarodków dopuszczane było w ograniczonych ilościach. Możliwe było pozyskanie dwóch źrebiąt od klaczy rocznie: jedno urodzone drogą naturalną, drugie z przenoszenia zarodków (do klaczy biorczyni). Strategiczny program hodowli koni powstał w uzgodnieniu z Polskim Związkiem Hodowców Koni. W Spółce został opracowany i wdrożony z dniem 1 grudnia 2016 r. system zarządzania jakością zgodnie z normą ISO 9001:2015, w ramach którego opracowano procedurę pn. „P8 Hodowla koni” (dalej Procedura P8 hodowla koni). Określała ona zasady utrzymania, hodowli, sprzedaży oraz dzierżawy koni w Spółce.

(dowód: akta kontroli str. 290-420, 524-542)

ANR, a następnie KOWR, określili dla Spółki zasady przeprowadzania przeglądów hodowlanych, sprzedaży koni oraz wymaganej sprawozdawczości hodowlanej i terminy jej dostarczania¹⁶. W SK Białka w latach 2015-2018 przeprowadzano wiosenny i jesienny przegląd hodowlany kończący się protokołem określającym wartość hodowlaną koni. Corocznie sporządzano komisyjne protokoły wyselekcjonowanych ze stada podstawowego koni z przeznaczeniem na sprzedaż. Wartość hodowlaną pozostałych koni w stadzie hodowlanym oraz przeznaczenie do dalszego rozrodu określano na podstawie przyznanych punktów w „Karcie klaczy” i „Karcie ogiera” (maksymalnie 100 punktów dla konia za poszczególne cechy hodowlane¹⁷). W powyższych kartach podawano nazwę konia, numer ewidencyjny,

¹³ Do Stadniny Koni Białka zakupione zostały w 2017 i 2018 r. również klacze rasy małopolskiej, huculskiej oraz kuca felińskiego które wykorzystywane były celach rekreacyjnych oraz w regionalnym sporcie.

¹⁴ Strategiczny program hodowli koni zatwierdzony został w maju 2015 r. przez Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych i zawierał ocenę sytuacji hodowli koni w Polsce i spółkach hodowli koni, w których prawa z udziałów wykonywał ANR oraz KOWR, strategię rozwoju ras koni hodowanych w spółkach hodowli koni oraz zasady współpracy z ośrodkami naukowymi.

¹⁵ World Arabian Horse Organization.

¹⁶ Pismo Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR nr CEN.DNSS.WH.6173.8.2018.IW.2 z dnia 21 lutego 2018 r. przekazujące m. in. uaktualniony i skorygowany wykaz dokumentacji hodowlanej.

¹⁷ Np. klacz Hermia.

pochodzenie konia z linii męskiej i linii żeńskiej, maść, palenie, nazwę użytego ogiera i datę krycia klaczy, nazwę potomstwa, a także przyznane komisyjnie dla konia punkty za: wzrost, obwód klatki piersiowej, obwód nadpięcia, za głowę i szyję, kłode, przednie i tylne nogi, kopyta oraz chód (ruch). Spółka sporządzała za dany rok: „*Imienny wykaz koni czystej krwi arabskiej (klacze i ogiery)*”, „*Imienny wykaz ogierów SK w Białce*”, „*Raport o ilości pokrytych klaczy ogierami SK w Białce*” w danym sezonie kopolacyjnym, „*Plan stanowienia klaczy*” oraz „*Wykaz wyżrebień*” na dany rok. Wymagana dokumentacja i sprawozdawczość za lata 2015–2018 była sporządzana rzetelnie i terminowo.

(dowód: akta kontroli str. 117-198, 562-584)

Praca hodowlana w Stadninie Koni Białka prowadzona była przez hodowcę koni – głównego specjalistę ds. hodowli koni, który ukończył wyższe studia magisterskie na kierunku zootechnicznym Akademii Rolniczej w Lublinie oraz odbył szkolenia branżowe¹⁸. Do głównych obowiązków hodowcy należało opracowanie programu hodowlanego dla koni czystej krwi arabskiej i sprawowanie nadzoru nad jego realizacją, prowadzenie i sporządzanie dokumentacji hodowlanej, zootechnicznej i umów dzierżawy oraz przygotowanie rocznych analiz dotyczących hodowli koni.

(dowód: akta kontroli str. 464-472)

Na koniec 2015 r. pogłowia koni wszystkich ras w SK Białka w stadzie hodowlanym i niehodowlanym wyniosło: 117 szt. (plan – 119 szt.); na koniec 2016 r. 125 szt. (plan 120 szt.); na koniec 2017 r. 111 szt. (plan 121 szt.); na koniec 2018 r. 143 szt. (plan – 133). Główną przyczyną różnic pomiędzy zaplanowanym, a faktycznym stanem pogłowia koni było niezrealizowanie planu sprzedaży oraz zakupu klaczy ras czystej krwi arabskiej, małopolskiej i huculskiej.

(dowód: akta kontroli str. 117-198, 446-450)

W 2015 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 10,6% koni należących do Spółki zajmując – w zależności od kategorii wiekowej – miejsca od I do II – 10 razy, miejsca od III do IV – pięć razy, miejsce V – pięć razy. W 2016 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 9,6% koni SK Białka, zajmując miejsca I-II – 11 razy, miejsca III-IV – osiem razy, miejsce V – trzy razy. W 2017 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 8,3% koni SK Białka, zajmując – w zależności od kategorii wiekowej – miejsca I-II – 12 razy, miejsca III-IV – sześć razy, miejsce V – trzy razy. W 2018 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 8,1% koni SK Białka, zajmując miejsca I-II – pięć razy, miejsca III-IV – sześć razy, miejsce V – osiem razy. Konie ze Stadniny Koni Białka osiągały również tytuły Czempionów i Top Five: w 2015 r. - pięć razy, w 2016 r. – dziewięć razy, w 2017 r. – siedem razy, w 2018 r. – 11 razy.

W latach objętych kontrolą zmniejszyła się liczba koni zajmujących nagradzane miejsca w odniesieniu do liczby koni wystawianych w pokazach, przy wzroście liczby koni hodowlanych w SK Białka. Jak wyjaśniła specjalista ds. produkcji zwierzęcej Spółki, biorąc pod uwagę liczbę pierwszych i drugich miejsc w klasach oraz tytuły zdobyte w Czempionatach przy tak niskiej liczbie wystawianych koni, osiągnięte wyniki były zadowalające. Specjalista ds. produkcji zwierzęcej podała, że „*barierą w dalszej poprawie genotypu koni arabskich jest ograniczony dostęp do wysokiej klasy ogierów, ponieważ przy bardzo wysokich cenach nasienia sięgających do kilku tysięcy Euro możliwy jest zakup stanówek tylko dla dwóch czy trzech klaczy, a to nie daje dużych możliwości rozwoju, gdyż zawsze istnieje ryzyko, że wybrana klacz z różnych przyczyn się nie zażrebi lub nie odchowuje żrebięcia. (...) Przy użyciu bardzo dobrej jakości ogierów na większej liczbie klaczy mamy większe*

¹⁸ Np. szkolenie dla masztalerzy, dzierżawców lub właścicieli ogierów w zakresie zasad prowadzenia punktu kopolacyjnego dla klaczy.

prawdopodobieństwo otrzymania potomstwa, które będzie miało predyspozycje pokazowe”.

(dowód: akta kontroli str. 457-463, 553-561)

Zasady sprzedaży oraz dzierżawy koni w Spółce były określone w Procedurze P8 hodowla koni. Zarząd Spółki zatwierdził uchwałą nr 2A/2018 z dnia 4 stycznia 2018 r. i przyjął do stosowania w Spółce uregulowania dotyczące sprzedaży koni, tj. „Regulamin przeprowadzania przetargów na sprzedaż koni będących własnością Spółki pod firmą: Małopolska Hodowla Roślin Spółka z o.o.” oraz „Warunki przetargu na sprzedaż koni”. Postanowienia powyższych uregulowań były zgodne z wytycznymi przekazanymi Spółce przez Departament Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR¹⁹. Sprzedaż koni będących własnością Spółki dokonywana była w formie przetargu. Postępowanie przetargowe, w tym wycenę koni przed sprzedażą, przeprowadzała Komisja Przetargowa w składzie co najmniej trzyosobowym, która działała na podstawie uchwały Zarządu Spółki. Lista koni wytypowanych do sprzedaży zamieszczana była na stronie internetowej Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 524-542)

W 2015 r. Spółka – przy zastosowaniu różnych form sprzedaży (aukcje, Aukcja Pride of Poland, Aukcja Summer Sale, przetargi, konkursy ofert) – sprzedała ogółem 37 koni, w tym 31 arabskich (plan sprzedaży koni ogółem – 37, w tym 32 konie arabskie) za łączną kwotę brutto 536 tys. zł. Średnia cena za konia wyniosła 14,4 tys. zł. W 2016 r. Spółka sprzedała ogółem 17 koni, w tym 15 arabskich (plan sprzedaży koni ogółem – 29, w tym 26 koni arabskich) za łączną kwotę brutto 385,1 tys. zł, uzyskując średnią cenę za konia 22,7 tys. zł. W 2017 r. Spółka sprzedała ogółem 33 konie, w tym 30 arabskich (plan sprzedaży koni ogółem – 28, w tym 28 koni arabskich) za łączną kwotę brutto 372,7 tys. zł, uzyskując średnią cenę za konia 11,3 tys. zł. W 2018 r. Spółka sprzedała ogółem 15 koni, w tym 14 koni arabskich (plan sprzedaży koni ogółem 27, w tym 24 konie arabskie) za łączną kwotę 224,1 tys. zł, uzyskując średnią cenę za konia 14,9 tys. zł.

Specjalista ds. planowania i analiz podała, że przyczynami obniżenia wpływów ze sprzedaży koni było zmniejszone zainteresowanie zakupami koni oraz nieosiągnięcie oczekiwanych cen sprzedaży za oferowane konie. Spółka na aukcji Pride of Poland w 2018 r. wystawiła trzy konie na sprzedaż, które zostały wylicytowane, jednak w stosunku do dwóch ofert odstępili od zakupu. W sprawie rozbieżności w zakresie liczby sprzedanych koni w stosunku do planowanej ich liczby, specjalista ds. planowania i analiz podała, że sprzedaż koni jest wynikiem sytuacji rynkowej na rynku końskim, którą dla danego roku trudno było określić.

(dowód: akta kontroli str. 524-550, 580-585, 590-603)

Spółka w latach 2015-2018 nie dokonała sprzedaży koni poniżej wartości księgowej. Wycena bilansowa wartości posiadanych produktów (tj. inwentarza żywego) na potrzeby ewidencji księgowej według stanu na koniec roku kalendarzowego została dokonana w oparciu o Uchwały Zarządu.

(dowód: akta kontroli str. 604-607, 649-701)

W okresie objętym kontrolą Spółka oddała w dzierżawę jedną klacz hodowaną w SK Białka. Zarząd Spółki podjął uchwałą nr 34/2018 z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie przeznaczenia do dzierżawy klaczy czystej krwi arabskiej Perfinka oraz powołania komisji ds. wyboru oferty. Ogłoszenie informujące o nieograniczonym przetargu na dzierżawę klaczy czystej krwi arabskiej Perfinka zostało opublikowane w dniu 26 listopada 2018 r. na stronie internetowej Spółki. Jedyna oferta potwierdzająca zainteresowanie dzierżawą została złożona w dniu 27 listopada

¹⁹ Pismo Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR nr CEN.DNSS.WH.6173.8.2018.IW.2 z dnia 21 lutego 2018 r.

2018 r. Przetarg na dzierżawę rozstrzygnięty został w dniu 30 listopada 2018 r. Komisja przetargowa wybrała zgłoszoną ofertę, która w dniu 7 grudnia 2018 r. została pozytywnie zaakceptowana przez Wydział Hodowli Departamentu Nadzoru nad Spółkami KOWR.

W dniu 22 grudnia 2018 r. MHR oddała w dzierżawę klacz czystej krwi arabskiej Perfinka (córka Perfirki) oferentowi amerykańskiemu na okres od 22 stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2020 r. Zgodnie z umową dzierżawy, klacz w trakcie dzierżawy miała być prezentowana na pokazach w USA i Kanadzie. W umowie zawarto postanowienia dotyczące możliwości uzyskania przez dzierżawcę dwóch zarodków.

(dowód: akta kontroli str. 878)

Ogierzy należące do Spółki oddawane były w dzierżawę do punktów kopulacyjnych na terenie województw lubelskiego, małopolskiego oraz podkarpackiego. W 2015 r. Spółka oddała w dzierżawę 33 z 35 ogierów, w 2016 r. – 29 z 31 ogierów, w 2017 r. – 24 z 29 ogierów, a w 2018 r. – 23 z 27 ogierów. Rozdział ogierów odbywał się raz w roku zgodnie z zasadami ustalonymi na podstawie wytycznych przekazanych przez ANR, a następnie KOWR, a także w porozumieniu ze związkami hodowców koni. Zasady rozdziału ogierów zawierały informacje o terminie rozdziału ogierów, terminie i sposobie przesyłania zgłoszeń na dzierżawę, terminie i sposobie opublikowania listy koni dostępnych do dzierżawy oraz sposobie rozstrzygnięcia przetargu. Zasady te zawierały także informację o warunkach przystąpienia do przetargu, ceny minimalne oraz sposób płatności za dzierżawę ogiera. Wysokość ceny ustalana była zgodnie ze stawkami za krycie klaczy w danym regionie, a także każdorazowo konsultowana ze związkiem hodowców koni. W przypadku ogierów z dużym dorobkiem sportowym i hodowlanym ceny były podawane indywidualnie na konkretnego konia. Pozostałe ogierzy przebywały w punkcie kopulacyjnym Stadniny Koni Białka.

Przychody netto uzyskiwane z dzierżawy koni własnych i pensjonatu dla koni z zewnątrz wyniosły: w 2015 r. – 94 tys. zł, w tym dzierżawa koni (ogierów) 50,4 tys. zł i pensjonat 43,6 tys. zł; w 2016 r. – 84,9 tys. zł, w tym dzierżawa koni 36 tys. zł i pensjonat 48,9 tys. zł; w 2017 r. – 99,6 tys. zł, w tym dzierżawa koni 71,5 tys. zł i pensjonat 28,1 tys. zł; w 2018 r. – 104,6 tys. zł, w tym dzierżawa koni 44,6 tys. zł i pensjonat 60 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 473-480, 481-523)

Spółka promowała konie SK Białka przez organizowanie i udział koni w imprezach sportowych i hodowlanych, pokazach i czempionatach, a także przez współpracę z Ludowym Klubem Sportowym w Białce, Związkami Hodowców Koni, Związkiem Jeździeckim oraz przez promocję w prasie, telewizji, w katalogach i wydawnictwach o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Na promocję i marketing Spółka wydała w latach 2015-2018 łącznie 859,6 tys. zł, z tego w 2015 r. – 55,8 tys. zł, w 2016 r. – 110,9 tys. zł, w 2017 r. – 327,5 tys. zł, w 2018 r. – 365,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 544, 608-648)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka prawidłowo prowadziła w SK Białka hodowlę koni czystej krwi arabskiej oraz koni pozostałych ras hodowlanych. Spółka realizowała prace hodowlane w stadninie koni oraz stadzie ogierów określone w Strategicznym programie hodowli koni opracowanym przez KOWR. Przeglądy hodowlane oceniały wartość hodowlaną koni, a wymagana sprawozdawczość hodowlana była terminowo przedstawiana do KOWR. Dzierżawa ogierów i klaczy oraz sprzedaż i zakup koni do stada hodowlanego prowadzone były zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi MHR oraz określonymi przez ANR, a następnie KOWR.

3. Gospodarowanie majątkiem Stadniny koni w Białce

Na dzień 31 grudnia 2018 r. SK Białka dysponowała gruntami o łącznej powierzchni 495,5 ha, w tym dzierżawa gruntów stanowiła 94,8% (469,5 ha) oraz grunty własne Spółki (aport) – 5,2% (26,0 ha). Dzierżawa gruntów w 95,4% (447,8 ha) była z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Czynnisk dzierżawny od gruntów, budynków, stawów i budowli²⁰ wyniósł w latach 2015-2018 2.749,6 decytony pszenicy w stosunku rocznym, co odpowiadało 184,9 tys. zł. Spółka nie poddzierżawiała gruntów dzierżawionych od KOWR. W latach 2015-2018 powierzchnia gruntów w dzierżawie uległa zmniejszeniu o 15 ha. W wyniku przeprowadzonej w 2018 r. analizy przydatności wymienionych gruntów do prowadzonej działalności, Spółka planuje w 2019 r. wyłączenie 24,1 ha gruntów.

(dowód: akta kontroli str. 702-740)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. na 30 obiektów budowlanych własnych Stadniny Koni Białka 28 było w stanie dobrym, jeden budynek w stanie złym i jeden do remontu. Wśród obiektów budowlanych było siedem stajni, kryta ujeżdżalnia oraz stacja unasienniania. Za zbędne dla działalności gospodarczej uznano trzy szopy własne i trzy budynki dzierżawione. Obiekty budowlane wykorzystywane w działalności gospodarczej utrzymywane były w należytym stanie technicznym, wykonane zostały wymagane okresowe przeglądy stanu technicznego oraz prowadzone były książki obiektów budowlanych zgodnie z wymogami określonymi w art. 62 ust. 1 oraz w art. 64 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²¹.

Wnioski pokontrolne po kontroli NIK nr P/17/045 - „Funkcjonowanie spółek hodowli roślin o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej”²², które dotyczyły obejmowania przeglądami okresowymi i prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych Spółki oraz wyłączenia z działalności Spółki obiektów nienadających się do użytkowania, zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 702-746)

W latach 2015-2018 wartość majątku trwałego SK Białka wzrosła o 93,2 tys. zł i na koniec 2018 r. wyniosła 1.393 tys. zł, z czego 96,7% (1.346,8 tys. zł) stanowiły budynki i budowle. Nakłady inwestycyjne i koszty remontów SK Białka zostały poniesione przez Spółkę w latach 2015-2018 łącznie w wysokości 2.989,8 tys. zł, z tego w 2015 r. – 528,1 tys. zł, w 2016 – 501,7 tys. zł, w 2017 r. – 1.492,1 tys. zł oraz w 2018 r. – 467,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 741-747, 866, 878)

W Spółce obowiązywał „Regulamin aukcji i przetargów na sprzedaż nieruchomości będących własnością Spółki”²³. W okresie objętym kontrolą MHR dokonała sprzedaży dwóch nieruchomości zabudowanych o pow. 0,51 ha położonych na terenie Stadniny Koni Białka łącznie za kwotę 102,8 tys. zł – na zasadach i w trybie nieograniczonego przetargu ustnego określonych w powyższym regulaminie. Spółka uzyskała zgody Zgromadzenia Wspólników Spółki w formie uchwał na sprzedaż nieruchomości, na obniżenie ceny wywoławczej, a także na ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego (służebności gruntowej)²⁴. Przetargi na sprzedaż

²⁰ Razem dla Oddziału Terenowego KOWR w Warszawie i Oddziału Terenowego KOWR w Lublinie.

²¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, ze zm.

²² Zawarte w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Krakowie z dnia 18 sierpnia 2017 r. (znak LKR.410.007.02.2017).

²³ „Regulamin aukcji i przetargów na sprzedaż nieruchomości będących własnością Spółki pod firmą: Małopolska Hodowla Roślin Spółka z o.o. (siedziba i adres: 30-002 Kraków, ulica Zbożowa 4” zatwierdzony uchwałą nr 3/2016 Zarządu Spółki z dnia 2 lutego 2016 r. i zmieniony uchwałą nr 10/2017 Zarządu Spółki z dnia 17 marca 2017 r.

²⁴ Uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki nr 11/16 i 12/16 z dnia 6 czerwca 2016 r., nr 23/16 z dnia 14 października 2016 r., nr 27/16 z dnia 21 listopada 2016 r., nr 6/2018 i 7/2018 z dnia 4 maja 2018 r. Podczas sprzedaży zabudowanej działki gruntu nr 1/1 o powierzchni 0,18 ha dokonanej

nieruchomości ogłaszane były przez Spółkę w prasie krajowej o zasięgu lokalnym oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, w tym na tablicach ogłoszeń w siedzibie Spółki, na jej stronie internetowej, w miejscu położenia nieruchomości, w biuletynie informacji publicznej KOWR oraz w siedzibach jednostek administracji publicznej. Niezwłocznie po przeprowadzeniu postępowania przetargowego, Komisja sporządzała protokół, który podlegał zatwierdzeniu przez Zarząd Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 748-792)

Jak podała specjalista ds. planowania i analiz w Spółce: „nie jest możliwa do określenia struktura wyniku finansowego w tym udział obciążeń finansowych w zysku bądź pokrycia straty, ani poziomu zobowiązań z tytułu kredytów krótkoterminowych, kredytów długoterminowych, czy też zobowiązań publicznoprawnych dla samego SK Białka. Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o.o. prowadzi w swoim planie kont odrębną analitykę dla SK Białka na części kont wynikowych (4 i 7) co umożliwia sporządzenie kalkulacji wg wytycznych właściciela KOWR a jednocześnie pozwala określić stosunek przychodów do kosztów generowanych w SK Białka. Nie pozwala to jednak na sporządzenie rachunku zysku i strat, bilansu oraz wyniku finansowego w rozumieniu ustawy o rachunkowości. Takie sprawozdania sporządzane są dla całej Spółki.”

(dowód: akta kontroli str. 748-792)

W 2015 r., 2016 r., 2017 r. i 2018 r. uzyskiwane przez MHR przychody z tytułu hodowli koni²⁵ w Stadninie Koni Białka wyniosły odpowiednio: 673,3 tys. zł (tj. 0,7% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁶), 479,0 tys. zł. (tj. 0,5% ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁷), 515,5 tys. zł (tj. 0,5% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁸), 494,2 tys. zł. (tj. 0,5% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁹).

(dowód: akta kontroli str. 878)

Przychody ze sprzedaży koni były w 2015 r. większe od zaplanowanych o 37,7 tys. zł; w 2016 r. mniejsze od zaplanowanych o 427,8 tys. zł; w 2017 r. mniejsze od zaplanowanych o 51,3 tys. zł oraz w 2018 r. mniejsze o 53,9 tys. zł od przychodów zaplanowanych w biznesplanach. Przychody ze sprzedaży koni w latach 2015-2018 zmniejszyły się o 58,2%, tj. z 536 tys. zł w 2015 r. do 224,1 tys. zł w 2018 r. Spowodowane to było zmniejszeniem zainteresowania na rynku koni arabskich czystej krwi, w wyniku którego oferowane przez Spółkę na aukcjach konie nie uzyskiwały oferowanych cen sprzedaży. Przyczyny niewykonania planu sprzedaży koni zostały przedstawione na str. 6 wystąpienia pokontrolnego.

Przychody ze sprzedaży usług, takich jak stanowienie klaczy, utrzymanie koni obcych (pensjonat) oraz turystyki i rekreacji konnej wzrosły w badanym okresie o 28,9%, z 60 tys. zł w 2015 r. do 77,4 tys. zł w 2018 r. Przychody z dzierżawy koni własnych wahały się od kwoty 50,4 tys. zł w 2015 r., 36 tys. zł w 2016 r., 71,5 tys. w 2017 r. do 44,6 tys. zł w 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 863-878)

w 2016 r. miało miejsce obniżenie ceny wywoławczej, natomiast przy sprzedaży zabudowanej działki gruntu nr 2/1 o powierzchni 0,33 ha dokonanej w 2018 r. cena wywoławcza ustalona była na podstawie wartości rynkowej, bez jej obniżania.

²⁵ Dane o przychodach i kosztach z tytułu hodowli koni, a także o wyniku działalności Spółki zostały określone na podstawie corocznych sprawozdań Zarządu z działalności Spółki. W skład przychodów z hodowli koni łącznie dla stadniny koni i stada ogierów wchodziły przychody z tytułu: sprzedaży koni hodowlanych i niehodowlanych, sprzedaży stanówek i nasienia, dzierżawy koni, świadczonych usług (pensjonat, trening koni, szkolenia, kursy, jazdy), wygranych na wystawach, czempionatach i pokazach hodowlanych, wygranych na wyścigach, wygranych w zawodach sportowych i inne.

²⁶ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2015 r. wyniosły 95.110,6 tys. zł.

²⁷ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2016 r. wyniosły 93.732,6 tys. zł.

²⁸ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2017 r. wyniosły 93.292,1 tys. zł.

²⁹ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2018 r. wyniosły 90.369,7 tys. zł.

Koszty hodowli koni³⁰ w okresie objętym kontrolą wyniosły: 1.329,4 tys. zł w 2015 r., 1.548,3 tys. zł w 2016 r., 1.653,5 tys. zł w 2017 r. i 2.541,1 tys. zł w 2018 r. W 2018 r. największy udział w kosztach hodowli koni miały koszty pracy – 39,6%, pozostałe koszty (w tym zakup i ubezpieczenie koni, pozostałe materiały i usługi oraz paliwa i inne świadczenia dla pracowników) – 25,2%, usług weterynaryjnych 8,3% oraz pasz 6,4%. Wzrost kosztów hodowli koni w 2018 r. o 53,7% w odniesieniu do 2017 r. wynikał głównie z zakupu klaczy hodowlanych na kwotę 454,7 tys. zł oraz zwiększonych o 320,9 tys. zł kosztów związanych z udziałem w wystawach, czempionatach i pokazach hodowlanych (w tym koszty organizacji Pride of Poland w wysokości 86,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 867, 878)

Według rachunków zysków i strat w latach 2015-2018 Spółka uzyskała dodatnie wyniki finansowe z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej – zysk netto wyniósł odpowiednio: 946,4 tys. zł, 2.038,7 tys. zł, 3.157,4 tys. zł oraz 1.000,1 tys. zł. W okresie objętym kontrolą różnica między przychodami z hodowli koni³¹ a kosztami tej działalności wzrosła z 656,1 tys. zł w 2015 r. do 2.046,9 tys. zł w 2018 r.

Jak podała specjalista ds. planowania i analiz, przejęcie w 2012 r. Stada Ogierów „Białka” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (obecnie SK Białka) przez MHR skutkowało przejęciem zobowiązań o łącznej wartości 4.726,1 tys. zł, które zostały spłacone przez Spółkę w 2013 r. MHR również przejęła wykazany przez Stado Ogierów „Białka” w dacie połączenia spółek (30 listopada 2012 r.) ujemny wynik finansowy w wysokości 2.740,4 tys. zł. i stratę z lat ubiegłych 2.078 tys. zł, tj. łącznie 4.818,4 tys. zł. Poniesienie przez MHR znacznych nakładów finansowych na restrukturyzację przejętego Stada Ogierów Białka oraz zmiana profilu działalności nie spowodowały uzyskania dochodowości przez SK Białkę. Dzięki osiąganym przez Spółkę dodatnim wynikom finansowym w innych obszarach działalności, takich jak produkcja mleka, hodowla bydła i towarowa produkcja roślinna, możliwe było utrzymywanie deficytowej Stadniny Koni Białka przez Małopolską Hodowlę Roślin Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, której nie zagraża zachwianie płynności finansowej.

Członek Zarządu Spółki wyjaśnił, że na osiągnięte wyniki finansowe z tytułu hodowli koni Stadniny Koni Białka: „(...) wpływ miała duża ilość koni oferowanych do sprzedaży przez hodowle z innych krajów (...) oraz hodowców prywatnych posiadających stajnie zarówno w Polsce, jak i w krajach arabskich. Hodowcy zarówno w Polsce jak i zagranicą posiadają bardzo dobrej jakości materiał genetyczny poprzez dolew krwi koni nabytych z polskiej hodowli i nie są zainteresowani zakupem koni arabskich średniej jakości. Kupcy zagraniczni odwiedzający nasz kraj nie są zbyt zainteresowani zakupem koni w wysokich cenach, często chcą kupić materiał hodowlany wysokiej jakości w niskiej cenie, która dla sprzedającego nie jest zadowalająca, w związku z tym spadł popyt na konie z polskich hodowli, co wiąże się z obniżeniem wpływów ze sprzedaży.”

(dowód: akta kontroli str. 849-878)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka prawidłowo gospodarowała majątkiem Stadniny Koni Białka. Obiekty budowlane należące do SK Białka utrzymywane były w należyтым stanie technicznym, wykonane zostały wymagane okresowe przeglądy stanu technicznego

³⁰ Główne pozycje kosztowe w dziale hodowla koni to pasze, usługi weterynaryjne, koszty pracy i koszty infrastruktury.

³¹ Na podstawie kalkulacji przychodów i kosztów z hodowli koni – łącznie dla stadniny koni i stada ogierów przedstawionej w corocznych sprawozdaniach Zarządu z działalności Spółki.

oraz prowadzone były książki obiektów budowlanych zgodnie z wymogami określonymi w przepisach prawa. Sprzedaż nieruchomości należących do SK Białka prowadzona była zgodnie z regulacjami określonymi w Spółce. Przychody z hodowli koni w latach 2015-2018, pomimo podejmowanych działań, nie w pełni pokrywały poniesione koszty tej działalności. Spółka z tytułu prowadzonej działalności w latach 2015-2018 uzyskiwała dodatnie wyniki ekonomiczne, a przychody z innych działalności wykorzystywane były na pokrycie kosztów hodowli koni.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

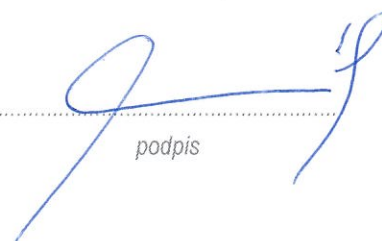
Warszawa, dnia 13 czerwca 2019 r.

Kontroler
Jacek Kalbarczyk
Główny specjalista kp.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
p.o. Dyrektor
Waldemar Wojnicz

.....
podpis